

Spis treści

Przedmowa	11
Wprowadzenie	15
CZĘŚĆ I. Systemy międzynarodowe, historia świata i teoria stosunków międzynarodowych	31
Rozdział 1. Systemy, historia, teoria oraz nauka o stosunkach międzynarodowych	33
Niedojrzała koncepcja systemu międzynarodowego	34
Prezentyzm	35
Ahistoryzm	35
Europocentryzm	36
Anarchofilia	38
Państwocentryzm	39
Alternatywa	39
Historia stosunków międzynarodowych jako dyscypliny	40
Systemy i teoria w amerykańskich badaniach nad stosunkami międzynarodowymi	42
Systemy, historia i szkoła angielska	47
Historia świata	50
Dlaczego wolimy etykietkę „systemy międzynarodowe”?	52
Wnioski	53
Rozdział 2. Konkurencyjne koncepcje systemu międzynarodowego	55
Singer i behawioralna koncepcja systemu międzynarodowego	57
Waltz i neorealistyczna koncepcja systemu międzynarodowego	59
Wendt i konstruktywistyczna koncepcja systemu międzynarodowego	62
Teoretyczny pluralizm a koncepcja systemu międzynarodowego	65
Wnioski	70

Rozdział 3. Myślenie systemowe w historii powszechnej	72
Naukowa i filozoficzna historia świata	73
Filozoficzna historia świata	73
Naukowa historia świata	74
Rozbieżne podejście do historii świata	76
Stosunki międzynarodowe a historia świata	76
Socjologia historyczna a historia świata	79
Geopolityka a historia świata	81
Cywilizacje a historia świata	85
Gospodarka a historia świata	88
Wnioski	94
Rozdział 4. Używane przez nas narzędzia teoretyczne	96
Poziomy analizy	96
Wymiary analizy	101
Pojęcia objaśniające	108
Proces	110
Zdolność do interakcji	111
Struktura	116
Wnioski	123
Rozdział 5. Określenie kryteriów istnienia systemów międzynarodowych	124
Główne problemy definicyjne	124
Interakcja	125
Wzorzec	133
Skala	134
Drugoplanowe problemy definicyjne	137
Pytanie o jednostki	137
Mechaniczna <i>versus</i> społeczna konstrukcja systemów	140
Strukturalizacja	145
Użytek z narzędzi: spotkanie teorii z historią	147
CZĘŚĆ II. Systemy w przedmiędzynarodowej historii świata	151
Wprowadzenie do części drugiej	153
Rozdział 6. Początki systemów przedmiędzynarodowych	157
Miejsce tego, co międzynarodowe, w teorii	158
Jednostki	158
Zdolność do interakcji	162
Proces	167
Struktura	175
Wnioski	178
Rozdział 7. Przejście od systemów przedmiędzynarodowych do międzynarodowych	180
Jednostki	184
Plemiona osiadłe	184
Wodzostwa	186
Zdolność do interakcji	188

Proces	192
Plemiona osiadłe	193
Procesy wojskowo-polityczne	193
Procesy gospodarcze	195
Procesy społeczne	197
Wodzostwa	200
Procesy wojskowo-polityczne	200
Procesy gospodarcze	201
Procesy społeczne	203
Struktura	206
Wnioski dotyczące części drugiej	210
CZĘŚĆ III. Rozkwit i wzajemne powiązania różnorodnych systemów międzynarodowych w świecie starożytnym	213
Wprowadzenie do części trzeciej	215
Rozdział 8. Nowe jednostki: miasta-państwa, imperia i barbarzyńcy jako główni aktorzy na arenie świata starożytnego	221
Miasta-państwa i imperia	222
Miasta-państwa	226
Imperia	230
Plemiona koczownicze i ich imperia	237
Plemiona koczownicze	238
Imperia koczownicze	241
Wnioski	245
Rozdział 9. Zdolność do interakcji w starożytnych systemach międzynarodowych	246
Technologie w dziedzinie transportu i komunikacji	249
Społeczne techniki transportu i komunikacji	257
Wielojęzyczność i <i>lingua franca</i>	258
Pismo	260
Religie	262
Dyplomacja	268
Pieniądz i weksle	271
Kolonie kupieckie	273
Wnioski	275
Rozdział 10. Proces w starożytnych systemach międzynarodowych	277
Proces wojskowo-polityczny	278
Proces gospodarczy	281
Proces społeczny	286
Proces środowiskowy	289
Wnioski	290
Rozdział 11. Struktura w starożytnych systemach międzynarodowych	291
Struktura wojskowo-polityczna	291
Struktura gospodarcza	298

Struktura społeczna	300
Wnioski	304
Wnioski dotyczące części trzeciej	305
CZĘŚĆ IV. Ustanowienie i ewolucja globalnego systemu międzynarodowego	309
Wprowadzenie do części czwartej	311
Rozdział 12. Jednostki we współczesnym systemie międzynarodowym	314
Wprowadzenie	314
Europa i narodziny państwa nowożytnego	317
Ewolucja państwa nowożytnego	323
Upowszechnienie modelu państwa nowożytnego i zanik starszych typów jednostek	329
Rozwój jednostek niepaństwowych	340
Firmy	341
Międzynarodowe organizacje pozarządowe (INGOs)	347
Wnioski	350
Rozdział 13. Zdolność do interakcji we współczesnym systemie międzynarodowym	352
Wprowadzenie	352
Technologie materialne	352
Pierwsza rewolucja morska	356
Druga rewolucja morska	357
Rewolucja na lądzie	359
Rewolucja powietrzna	362
Rewolucja w komunikacji	365
Techniki społeczne	367
Wnioski	376
Rozdział 14. Proces we współczesnym systemie międzynarodowym	381
Wprowadzenie	381
Proces wojskowo-polityczny	383
Proces gospodarczy	389
Proces społeczny	401
Proces środowiskowy	411
Wnioski	415
Rozdział 15. Struktura we współczesnym systemie międzynarodowym	418
Wprowadzenie	418
Struktura wojskowo-polityczna	420
Struktura gospodarcza	423
Struktura społeczna	426
Wnioski	432
Wnioski dotyczące części czwartej	435

CZĘŚĆ V. Spekulacje, oceny, refleksje	439
Wprowadzenie do części piątej	441
Rozdział 16. Perspektywy – postnowoczesny system międzynarodowy?	443
Wprowadzenie	443
Skala	444
Zdolność do interakcji	445
Proces	448
Jednostki	455
Struktura	459
Wnioski	466
Rozdział 17. Co historia świata mówi o teorii stosunków międzynarodowych	468
System międzynarodowy	468
Intensywność interakcji	469
Geometryczny układ jednostek	470
Skala systemu w stosunku do otoczenia geograficznego	471
Rodzaj interakcji	471
Czas trwania systemu	472
Natura jednostek dominujących	474
Jednostki	475
Zdolność do interakcji	479
Proces	481
Struktura	485
Wnioski	488
Rozdział 18. Co teoria stosunków międzynarodowych mówi o historii świata	490
Periodyzacja a historia świata	491
Periodyzacja a teoria stosunków międzynarodowych	495
Konkurencyjne podejście do periodyzacji historii świata	498
Skąd zacząć? Punkty zwrotne w epoce prehistorycznej	500
Znaczenie transformacji z roku 3500 p.n.e.	503
Drugoplanowe punkty zwrotne w starożytności	505
Debata na temat granicy między starożytnością a epoką nowożytną	508
Drugoplanowe punkty zwrotne w epoce nowożytnej	510
Skrótowa chronologia dziejów świata wynikająca z przyjętej przez nas konstrukcji	513
Rozdział 19. Refleksje	515
Historia świata i systemy międzynarodowe	515
Słabe i silne systemy międzynarodowe	518
Koniec i początek	524
Bibliografia	527
Słownik pojęć	551
Indeks nazwisk	556

- ⊗ Co łączy grupy zbieracko-łowieckie, wioski plemienne, miasta-państwa i państwa nowożytne?
- ⊗ Czy rzeczywiście model westfalski jest jedynym znanym nam przykładem systemu międzynarodowego?
- ⊗ Jakie korzyści wynikają z mariażu teorii stosunków międzynarodowych z historią?
- ⊗ Czy koncentrowanie się wyłącznie na suwerennych państwach nie ogranicza badań nad stosunkami międzynarodowymi?

Celem tej książki jest przeformułowanie nauki o stosunkach międzynarodowych poprzez spojrzenie na systemy międzynarodowe z perspektywy historycznej. (...) Przy użyciu mariażu teorii z historią, chcemy zmienić to, co specjaliści od stosunków międzynarodowych uważają za przedmiot swych badań oraz sposób, w jaki postrzegane jest wzajemne oddziaływanie jej głównych teorii. Przygotowaliśmy tę książkę z myślą nie tylko o odbiorcach z tego kręgu; mamy nadzieję, że wzbudzi zainteresowanie i ódzew wśród socjologów historycznych, archeologów, historyków oraz wszystkich osób podejmujących próbę całościowego zrozumienia ludzkości.

(fragment Wprowadzenia)

Barry Buzan

profesor London School of Economics, redaktor „European Journal of International Relations”, przez lata związany z Copenhagen Peace Research Institute (COPRI). Współautor i współredaktor wielu prac, m.in.: *Non-Western International Relations Theory: Perspectives on and beyond Asia* (2010), *The Evolution of International Security Studies* (2009), *Regions and Powers: The Structure of International Security* (2003), *Security: A New Framework for Analysis* (1997).

Richard Little

profesor emerytowany University of Bristol, redaktor „Review of International Studies” (1990–1994) i wiceprzewodniczący British International Studies Association (2001–2002). Autor książki *The Balance of Power in International Relations: Metaphors, Myths and Models* (2007).